

**ФАКТОРИ МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТОК —
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

Горіла К.В

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України, Факультет
оперативно-рятувальних сил*

Вовк Н. П

кандидат педагогічних наук, доцент

Мотивація – це один з визначних факторів ефективної роботи органу Державної служби України з надзвичайних ситуацій, адже процес діяльності можна добре організувати, але якщо працівники не будуть відповідально виконувати власні обов'язки та не зацікавлені у розв'язанні проблем та задач, то результат виконаних завдань буде незадовільний. Добре працююча і злагоджена команда — запорука успіху кожного підприємства. Для її створення необхідно врахувати ряд управлінських моментів, серед яких мотивація займає не останнє місце.

Дане дослідження має досить вузьку спеціалізацію, адже розглядатимуться мотиваційні прояви серед групи курсантів, що в майбутньому планують стати офіцерами Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Метою статті є проведення аналізу результатів опитування курсанток Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, що здобувають спеціальності «Пожежна безпека» або «Цивільний захист». Дане тестування відбулося 26 березня 2021 року серед курсанток 1 - 4 курсів. Опитування має 20 питань, з яких 4 питання стосуються факторів мотивації

професійної діяльності курсанток. Метою є виявлення професійно важливих якостей, мотивів, стимулів, факторів, що впливають на професійну підготовку, проведення порівняння сумарних результатів серед 1-4 курсів та визначення факторів, що негативно впливають на рівень мотивації майбутніх офіцерів ДСНС.

На початку ХХІ століття розпочалося формування окремого критерію до вивчення мотивації, що має гендерну обумовленість. Розглядаючи дослідження гендерних особливостей мотивації, слід відзначити їх особливу актуальність з теоретичної точки зору. Підтвердженням цього є праці українських та закордонних науковців. Найбільш докладно гендерний аспект вивчення мотивації дослідив Е. П. Ільїн у роботі «Диференційна психофізіологія чоловіка і жінки» [1, с. 43]. Розглядаючи проблеми мотивації, він поділяє її на два типи: зовнішньо організовану і внутрішньо організовану. Під зовнішньо організованою мотивацією він розумів такий процес формування людиною мотиву, який відбувається під значним впливом ззовні (коли інші люди віддають накази, розпорядження, поради). Внутрішньо організована мотивація – це процес формування мотиву, при якому людина виходить з наявної потреби, без стороннього втручання у вибір цілі і способів її досягнення. Однак, як зазначав Е. П. Ільїн, на формування мотивації людини великий вплив мають гендерні стереотипи, які склалися в нашому суспільстві.

Статеворольові стереотипи, як показують численні дослідження, присутні у багатьох сферах діяльності. І. Броверман з колегами вивчив опис чоловіків і жінок, надані клінічними практиками, психіатрами та соціальними працівниками. У результаті була виявлена спільна для них установка стосовно того, що компетентність, як провідна якість характерна для чоловіків, ніж для жінок. Жінки ж характеризувалися як більш поступливі, менш об'єктивні і схильні до зовнішнього впливу, менш агресивні і змагальні, легко дратуються із незначних приводів. Дж. Мак-Кі та А. Шеріфс прийшли до висновку, що типово чоловічий образ – це сукупність рис, що пов'язані з соціально необмеженим стилем поведінки, компетенцією і раціональними здібностями,

активністю та ефективністю. Типово жіночий образ, навпаки, має соціальні та комунікативні уміння, теплоту й емоційну підтримку. Загалом, чоловікам приписується більше позитивних якостей, ніж жінкам. При цьому автори вважають, що надмірна акцентуація як типово маскулінних, так і типово фемінних рис набуває вже негативного оцінюючого забарвлення: типово негативними якостями чоловіка визнаються грубість, авторитаризм, зайвий раціоналізм тощо, жінок – формалізм, пасивність, зайва емоційність і т.п. [1, с. 49]. Також у працях Дж. Мак-Кі та А. Шеріффа прослідковується думка, що чоловіки більш схильні до першості, переваги, тому мотивація досягнення успіху у чоловіків набагато вища, ніж у жінок. [2, с. 134].

В результаті аналізу проведеного опитування курсанток Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля серед дівчат було визначено основні мотиви і стимули вибору проходження служби. Було виявлено, що домінуючими рисами серед дівчат є цілеспрямованість та амбітність у професійному зростанні. Найбільший відсоток дівчат прагнуть самореалізуватися у обраній сфері та обрали професію за покликанням (31.575 %). Економічні аспекти також відіграють визначну роль. Гарантоване працевлаштування (29.7 %) та стабільне матеріальне забезпечення (16.65 %) посідають провідну позицію. До факторів, які набрали мінімальну кількість виборів відносяться система соціального захисту (2.55 %) та можливість влаштувати особисте життя (1.475 %).

Особливо ми прагнемо звернути увагу на пункт опитувальника, що стосується визначення факторів, що впливають на мотивацію професійної підготовки. Курсанткам було запропоновано три варіанти відповідей: інтерес до професійної діяльності, потреба у самовдосконаленні та конкуренція або змагальний ефект. Серед відповідей усіх курсанток провідне місце займає інтерес до професійної підготовки, друге місце посідає потреба у самовдосконаленні, незначну кількість голосів має конкуренція або змагальний ефект.

Як зазначає Н. Дубчак, більшість аргументів проти того, щоб жінки служили в органах та підрозділах ДСНС, МВС, СБУ, ЗСУ базуються на тому, що вони не здатні у більшості випадків діяти ефективно у складних службових та професійних ситуаціях [3, с.106].

Проведений у статті аналіз свідчить про те, що дане тестування є досить корисним, оскільки оприлюднюються результати, що дозволяють ефективно оцінювати рівень мотивації серед курсанток. Серед факторів, що мотивують до професійної підготовки 85 % дівчат мають інтерес до професійної діяльності та 42 % мають потребу у самовдосконаленні.

Також курсанти бачить шанобливе і дбайливе ставлення до себе, зацікавленість в ньому, отже, прагне виправдовувати очікування і підвищувати якість своєї праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк Н.П., Фомич М.В. Гендерні особливості професійного становлення фахівців цивільного захисту у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій / Н.П. Вовк // Вісник Національного університету оборони України, Зб-к наук.праць. – К.: НУОУ, 2015. – Вип. 1(44). 2015. – 282 с., С. 43-49.
2. Вовк Н.П., Кришталь М.А., Фомич М.В. Гендерні особливості професійної самореалізації жінок у пожежно-рятувальних підрозділах. Вісник Національного Університету оборони України, Збірник наукових праць. – К.: НУОУ, № 56(3), 2020. С. 134-139.
3. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2008. – 106 с.